

ಉಪ್ಪಾರ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳು

ಡಾ.ಭೈರನ್ನವರ.ವೈ.ಎನ್.¹ & ಡಾ.ರಾಜೇಶ.ಎಂ.²

¹ಕನ್ನಡ ಬೋಧನಾ ಸಹಾಯಕ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.
²ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧಕ, ಬಿಳುಗಲಿ ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಅಂಚೆ, ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕು, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ.

Abstract:

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ ವೃತ್ತಿಯಾಧಾರಿತ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಾರ ಸಮುದಾಯವು ಕೂಡ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಉಪ್ಪಾರರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆಂತ, ಮಾಳೆಗಳ ಉಪ್ಪಾರರ ನಿರ್ಮಾಪಕರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾಳೆಗಳು ಇವೆ ಎಂದಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಾರರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿತ್ತೆಂದು ಅರ್ಥ. ಉಪ್ಪಾರರೇ ಉಪ್ಪಿನ ಕಸುಬುದಾರರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಗಳಂತೆ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳು ಈಗಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಉಪ್ಪಾರರ ಜನ್ಮಜಾತ ಕಸುಬಿನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಅವರ ಮಾತೃ ಮಾಳೆಗಳಾಗಿವೆ.

Keywords: ಉಪ್ಪಾರರು, ವೃತ್ತಿಯಾಧಾರಿತ ಸಮುದಾಯ, ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳು.

ಪೀಠಿಕೆ

ಉಪ್ಪಾರರು ಮೂಲತಃ ಸಗರ ರಾಜನ ವಂಶಸ್ಥರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಥೆಯಿದೆ. “ಇವರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣ ಇವರಿಗೆ ಉಪ್ಪಾರರೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.”¹ ಕಿಟಿಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಾರ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ “A man of salt maker”² ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. “Their proper occupation is the building of mud walls, especially those of forts”. A very important occupation of these people was the manufacture of earth salt and saltpeter, of which the latter was an

important ingredient in the manufacture of gunpowder.”³ ಈ ವಿವರಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಉಪ್ಪಾರರು ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇವರ ಪಾತ್ರ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಉಪ್ಪಾರರು ಕೇವಲ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರಿಸದೆ ಸಿಡಿಮದ್ದಿಗೆ ಬಳಸಲು ಬೇಕಾದ ಕ್ಷಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಉಪ್ಪಾರರಿಗೆ ಉಪ್ಪಾರ, ಉಪ್ಪಲಿಗ, ಚುನಾರ್, ಬೆಳ್ಳಾರ್, ಗಾವಾಡಿ, ಲೋನಾರಿ, ಮೇಲುಸಕ್ಕರೆ, ನಾಮದ ಉಪ್ಪಾರ, ಸುಣ್ಣ ಉಪ್ಪಾರ, ಉಪ್ಪಳಿಗಶೆಟ್ಟಿ, ಸಗರ, ಲಿಂಗಾಯಿತ ಉಪ್ಪಾರ, ಉಪ್ಪೇರ, ಯಕಲಾರ ಮುಂತಾದ ಪರ್ಯಾಯ

¹ವೆಂಕಟರಂಗೋಕಟ್ಟಿ ಮುಂಬಯಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕೆಯರ್. ಪು.150-151.

²ಕಿಟಿಲ್ ಆರ್.ಎಫ್, ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟು. ಪು.238.

³ಎಡ್ಲರ್ ಥರ್ಸ್ಟನ್ ಮತ್ತು ಕೆ. ರಂಗಾಚಾರಿ. ಕ್ಯಾಪ್ಟಿ ಅಂಡ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಆಫ್ ಸದರನ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಸಂಪುಟ-7 ಪು.230.

Please cite this article a: ಭೈರನ್ನವರ.ವೈ.ಎನ್. & ರಾಜೇಶ.ಎಂ. (2023). ಉಪ್ಪಾರ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳು. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 2(1), 107-110.

ನಾಮಧೇಯಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉಪ್ಪಾರರು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಉಪ್ಪನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಸಿಡಿಮದ್ದಿನ ಪುಡಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೊರಡಿಸಿದ ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋಗಿ ಉಪ್ಪಾರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು.

ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಜಮದಗ್ನಿ ಋಷಿಯ ಮಗ ಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ದಂಡಿಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದಾಗ, “ಸೂರ್ಯವಂಶ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಉಪವೀರರಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿ, ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಚೌಳುಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸಿದರು.”⁴ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸಿದ ಉಪವೀರರಿಗೆ ಉಪ್ಪಾರರೆಂಬ ಹೆಸರು ಸೂಚಿತವಾಯಿತು. ಚೌಳುಮಣ್ಣಿನ ಸಂಗ್ರಹವೇ ಇಂದಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಮಾಳೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಅಂದಿನ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲಾವಧಿಯವರೆಗೂ ಮಾಳೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಾರ್ಗವ ದಂಡಿಯಾತ್ರೆ ಗ್ರಂಥದ 36ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮನ ಉಪಟಳವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ತಮ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವ ತ್ಯಜಿಸಿ ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ‘ಉಪವೀರ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ಕ್ಷಾರ ಲವಣದಿಂದ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಕತೃಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಸ್ಕಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವಂಶ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಪರಶುರಾಮನ ಭಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಕೋಶ, ಧನಕನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾ ದುಃಖದಿಂದ ವೇಷವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪವೀರರೆಂದು, ದೇಶದ ಅನೇಕ ಕಡೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಜೀವನಾರ್ಥವಾಗಿ

ಚೌಳುಮಣ್ಣನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ದ್ವರಿಂದ ಮಾಳೆಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳು

ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಉಪ್ಪಾರರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಮಾಳೆಗಳೇ ಉಪ್ಪಾರರ ನಿರ್ಮಾಪಕರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾಳೆಗಳು ಇವೆ ಎಂದಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಾರರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿತ್ತೆಂದು ಅರ್ಥ. ಉಪ್ಪಾರರೇ ಉಪ್ಪಿನ ಕಸುಬುದಾರರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಗಳಂತೆ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳು ಈಗಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಉಪ್ಪಾರರ ಜನ್ಮಜಾತ ಕಸುಬಿನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಅವರ ಮಾತೃ ಮಾಳೆಗಳಾಗಿವೆ, ಇವುಗಳೇ ಉಪ್ಪಾರರ ಜನ್ಮಜಾತ ಕಸುಬಿನ ಸ್ಮಾರಕಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಪ್ಪಾರರಿಗೆ ಶೇ 60 ರಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಉಳಿದ ಜನತೆಗೆ ಶೇ 5 ರಿಂದ 10 ರಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಉಪ್ಪಾರನೇ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ. ಅವನೇ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಂತಹವುಗಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಮಾಳೆ ಪದದ ಅರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಅವುಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ, ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದೀಯವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಮೌಖಿಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಉಪ್ಪಿನ ತಯಾರಿಕೆ ನಾಡಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ರಾಜಮಹಾರಾಜರುಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇಕರರು, ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ಜನಾಂಗದವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಪ್ಪಾರರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವುದು, ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿರುವ, ದೇಣಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ವಿಚಾರ ಅದಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಉಪ್ಪಾರರು ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ, ಊರಿನ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಊರಿನ ಇತರೆ ಕಸುಬುದಾರರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವಸ್ತು ರೂಪ ಅಥವಾ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿನ ತೆರಿಗೆ,

⁴.ಲೇಪಾಕ್ಷ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಶ್ರೀ ಉಪ್ಪಾರ ಚರಿತಾಮೃತ. ಪು.6

ಸುಂಕಗಳು ಮತ್ತು ಕರಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೈಜ ಸಾಕ್ಷಿಯೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮಾಳೆ ಪದದ ಅರ್ಥ

‘ಮಾಳೆ’ ಎಂದರೆ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸುವ ಸ್ಥಳ, ವಿಶಾಲವಾದ ಜಾಗ, ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ, ಉಪ್ಪು ನೀರನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪಾತಿ, ಉಪ್ಪಿನ ಮಡಿ, ಎರಿ, ದಿಬ್ಬ, ಮಹಳೆ, ಮಹಳ ಎಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ.

‘ಮಾಳೆ’ ಎಂದರೆ ಎತ್ತರವಾದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ, ಮೈದಾನ, ಉಪ್ಪಿನ ಮಡಿ, ಅಟ್ಟ, ಅಟ್ಟಣೆ, ಕಣ, ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸುವ ಸ್ಥಳ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ.

‘ಮೋಳೆ’ ಎಂದರೆ ಒಡ್ಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ರಂಧ್ರ, ಸೀಳು, ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸಲು ನೀರು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳ, ಉಪ್ಪು ನೀರು ನಿಂತಿರುವ ಕುಂಟೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೋಳೆ, ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾಳೆ ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಮಾಳೆ ಅಥವಾ ಮಾಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳ ರಚನಾ ವಿಧಾನ

ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮರಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ರೋಣಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರೆದು ಗಾರೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಗಾರೆಯಿಂದ ಉಪ್ಪು ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೇಲ್ಕಂಡಿಗಳನ್ನು ಉಪ್ಪು ನೀರನ್ನು ಒಣಗಿಸುವ ಮಡಿಗಳನ್ನು (ಪಾತಿಗಳು) ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪ್ಪಾರರು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾರೆಯಿಂದ ಗಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಾದ ವಸ್ತು ರಚನೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಮುಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಮರಳಿನ ಗಾರೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲುಗುಂಡುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಸುಣ್ಣದಂತಹ ಬಿಳಿಬಣ್ಣವನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಅಂದರೆ ಉಪ್ಪು ಮಣ್ಣು ಅಥವಾ ಚವುಳು ಮಣ್ಣನ್ನು ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿ ಕೋಣಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಮಣ್ಣನ್ನು (ಗೋಣಿಚೀಲದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು) ಸಬ್ಬಾದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಾಳೆ ಹತ್ತಿರ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಂತು ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದಾಗ ಆಗುವಷ್ಟು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ವರ್ತುಲಾಕಾರದಲ್ಲಿ ದುಂಡಗಿನ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ (ಲಾಳಿಕೆಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ) ಈ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರದ ತುಂಡಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಜಾಲರಿ ಮೇಲೆ ಸಪ್ಪೆ ಕಡ್ಡಿ, ತಂಗಡಿಕೆ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣನ್ನು ತುಂಬಿ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಎರಡೂ ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ನೀರನ್ನು ಬಸಿದುಕೊಂಡು, ಮಣ್ಣನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಎತ್ತಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಡ್ಡೆಗಳೇ ಈಗಿರುವ ಖಾಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಮಾಳೆಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಇಟಲಿಯ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಪ್ಲಿನಿ ಉಪ್ಪಿನ ಪರ್ವತಗಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಸಿದಂತಹ ನೀರು, ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೇಲ್ಕಂಡಿಗಳನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೇಲ್ಕಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಉಪ್ಪು ನೀರನ್ನು ಮಡಿಗಳಿಗೆ (ಪಾತಿ) ಸುರಿದು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಚುಕಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಂದು ಮಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ತುಲಾಕಾರದ ಮಣ್ಣಿನ ತೊಟ್ಟಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಐದರಿಂದಲೂ ಉಪ್ಪು ನೀರನ್ನು ಬಸಿದು ಒಣಗಿಸಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕು, ಸರಸ್ವತಿ ನಗರದ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ, ಬಿ ನವರ ಹೇಳಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ ಚೌಳುಮಣ್ಣು, ಉಪ್ಪಿನಮಣ್ಣು, ಕರಲುಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮರಳು ತಂದು ಲಾಳಿಕೆಯಾಕಾರದ ಕೇಲಿನ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ತಂಗಡಿಕೆ, ಸಪ್ಪೆಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ನೀರನ್ನು ತಂದು

ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನೆನದ ಮಣ್ಣು ಬಸಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಬಸಿದು ಮಣ್ಣನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವೇ ಇಂದಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಮಾಳೆಗಳಾಗಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಇವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಸುಮಾರು 5 ಎಕರೆಯಿಂದ 50 ಎಕರೆಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ಮಾಳೆಗಳು ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಮಾಳೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ಣ ಮಾಳೆಗಳ ಚಿತ್ರಣ ದೊರೆಯುವುದು ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ 10 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಳೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಉಪ್ಪಾರರ ಮಾಳೆಗಳು ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸದ ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಉಪ್ಪಾರರ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ರೂವಾರಿಗಳು. ಇವು ಉಪ್ಪಾರರ ಬದುಕಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ಮಾರಕಗಳು. ಉಪ್ಪಾರರ ಸ್ಮಾರಕ ಲಿಂಗಗಳು. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಉಪ್ಪಾರರಿಗೆ ಈಗಲೂ ಸರ್ವಸ್ವಾಮ್ಯ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಕಾರಣ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಉಪ್ಪಾರರು ಖರೀದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಗೇಣಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ತೆರಿಗೆ ಸುಂಕ ಪಾವತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಮಾಳೆಗಳಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಕುತ್ತು ಬಂದಾಗ ಉಪ್ಪಾರರು ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮುಮ್ಮಡಿ ನಾರ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮ ಹೋರಾಟ, ಬೆವರು, ರಕ್ತ, ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಫಲಗೊಂಡ ಇವರ ಹೋರಾಟ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟದ ಕಥನದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅಳಿದುಳಿದ ದಾಖಲೆಗಳು ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಣದಾಗಿರುವುದು ಉಪ್ಪಾರರ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ

ಬರುವ ಮುನ್ನ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾಳೆಗಳು ಉಪ್ಪಾರರ ಬದುಕನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದವು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಉಪ್ಪನ್ನು ತಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ, ಉಪ್ಪಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರಿದ ಮೇಲೆ ಉಪ್ಪಾರರ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಉಪ್ಪಾರರ ಬದುಕು ಆಶಾದಾಯಕವಾಗೇನಿಲ್ಲ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಎಡ್ಗರ್ ಥರ್ಸ್ಟನ್ ಮತ್ತು ಕೆ. ರಂಗಾಚಾರಿ. (1909). ಕ್ಯಾಸ್ಪ್ ಅಂಡ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಆಫ್ ಸದರನ್ ಇಂಡಿಯಾ-ಸಂಪುಟ 7. ಗೌವರ್ನಮೆಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್.
- ಹೀರೆಮರ. ಎಸ್.ಎಸ್. (1997). ಉಪ್ಪಾರರು. ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು ನೌಕರರ ಸಂಘ.
- ಕಿಟಿಲ್.ಆರ್.ಎಫ್. (1894). ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟು. ಬ್ಯಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್ ಬುಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಡೆಪಾಸಿಟರಿ.
- ಲೇಪಾಕ್ಷ ಸ್ವಾಮಿಗಳು. (1999). ಉಪ್ಪಾರ ಚರಿತಾಮೃತ. ಭಗೀರಥ ಸಂಕಲ್ಪ ಟ್ರಸ್ಟ್.
- ರಂಗಪ್ಪ ಗಂಗಪ್ಪ ಗೋರಬಾಳ. (1994). ಉಪ್ಪಾರರ ಹಿನ್ನೆಲೆ. ಶ್ರೀ ಮಾಧವನಾಂದ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ವೆಂಕಟ ರಂಗೋಕಟ್ಟಿ (1893). ಗ್ಯಾಬ್ಬೆಟಿಯರ್ ಆಫ್ ದ ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ. ಗೌವರ್ನಮೆಂಟ್ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪ್ರೆಸ್.